

Een oud molenbestek

door Durk Slagman te Slochteren.

De Grootepoldermolen te Slochteren.

Toen ik een paar jaar geleden ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van de "Grote Poldermolen" (nr. 111 Groninger Molenboek 1981) bij het Waterschap Duurswold het archief van deze polder doornam om gegevens voor een historisch overzicht te verzamelen, kreeg ik daarbij ook het bestek van de in 1783 "gezette" molen in handen.

De inhoud van dit bestek leek mij de moeite waard om daar in bredere molenkring aandacht aan te geven.

In de aanhef van het geschreven bestek, dat door de ouderdom al deerlijk is gehavend en daardoor op plaatsen moeilijk leesbaar is, staat vermeld dat het op 30 april 1783 de dag was:

"Waarop de volmagten van Slochteren gedenken uit te besteden het maken van een nieuwe Agt kant Watermolen met het daartoe nodige hout en ijzerwerk ter plaats als aangewezen zal worden.

Eerst wort den annemer kennis geven van de Grootte der molen met een staande Scheprat, De Roeden lang seventig voeten Groninger maat."

In de verschillende besteksartikelen wordt daarna een uitvoerige opsomming gegeven van de aan te brengen onderdelen met de verlangde maten. Ik geef u hieruit in het navolgende een kleine lezing om even in de sfeer te komen van de (vroegere) molenmakerij:

"Van Greinen Oostzeehout: taaffelement stukken; kruis Balken; kerbeels; honsooren; een spil; korte en lange schoren; de staart; spanten met

zijn nodige regels en haanbalken; een deurkozijn; een glasramt; latten zoveel als nodig.

_____ : De Roeden: de Buiten Roede een doorgaand, de Binnenroede met een Borst Roede. De Balk tot de Buiten Roede lang meer of minder 60 voeten en dan ider ent een las van de lengte als nodig is om de lengte uit te maken van seventig voeten, zwaar 12 à 14 duim.

_____ : De voorbak met 2 duims posten bekleden lang 10 voet, breed als na vereis.

Van Vuren hout: De binnen zolders; twee trappens met een hangtrap in de kap; een dak of teervenster met zijn anklossen; een vangstok lang 22 voet.

Van Eiken hout van Drens of vulshout: de neutring; de windpeul; de penbalk; de voeghouten twee gelijken; keerstijlen; lange en korte spruit; de as; de wateras; een vangbalk; een kruias met 3 spaken met 12 kruipalen.

_____ : het scheprat groot over zijn diameter 14 voet en 12 duim breed met 28 scheppen.

Van droog ijperen hout: de gaande werken; het bovenrat met 59 kammen; een bovenbonkelaar met 30 kammen. Het onderrat met 55 kammen nevens een bonkelaar met 28 kammen.

De vang van wilgen of wit blaten hout. Hageldooren kammen dog in de beide bonkelaars azijnnen kammen.

Het ijzerwerk: hoepen, banden, beugels, schenen, hengen, krammen, rongen en spijkers."

De artikelen die over het metselwerk en rietdekkerswerk handelen, zijn moeilijk te lezen en ik laat ze om deze reden voor wat ze zijn. Hierna nog enkele aanhalingen uit de artikelen, betreffende de conditiën:

"Zal den annemer goet en leverbaar hout leveren zonder vuur of ijsrot, hollen oosten, schadelijk spint of enig ander kwaat.

Zal den annemer het hout moeten leveren tot an de Zantaader en zullen de uitbesteders het mennen moeten doen.

Zal den annemer het fundament moeten ordeneren op den tijt als de volmagten ordeneren in de maant Juli.

De annemer zal dit werk mal Baar klaar hebben tegen den eersten Oktober 1783. Voor ider week later komt vijfentwintig Gld. van zijn bedongen penningen te korten.

Zal de annemer drie dagen voor de opperlaatste moeten instaan of het werk goet bevonden wort inmiddels de molen moet malen."

Het bestek werd voor f 2.340,- gegund aan Henderikers Roelofs. Volgens het bestek werd hem op 15 december 1783 deze aanneemsom uitbetaald onder de aftrek van f 100,- korting.

- - -